

MUSEUMNIEUWS

Wim Rongen over de expositie 'Middeleeuwse Kastelen in Limburg'. Tot en met 2 februari 1997 in het Limburgs Museum, Goltziusstraat 21, 5911 AS Venlo. Tel. 077-3522112/3596762. Open: dinsdag t/m vrijdag 10-16.30 uur, zaterdag/zondag 14-17 uur.

'Musea moeten zich meer afvragen: "Waar is groep 8 mee bezig en hoe krijgen we die naar het museum?" Bij veel musea hebben de educatieve afdelingen de laatste jaren meer invloed gekregen. De reden is eenvoudig: 'Educatief werk pur sang zorgt voor aanzienlijke bezoekcijfers. Het wordt als markt gezien'.

Citaten uit recente artikelen in *Uitleg*, het officiële publikatie- en voorlichtingsblad van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.¹ Ook de invoering van de basisvorming heeft gevolgen gehad. Zie bijvoorbeeld het artikel van Arja van Veldhuizen in het vorige nummer van KLEIO.²

En de Begeleidingscommissie Trendrapport Museumeducatie stelt onder andere voor om museum- of monumentenbezoek in de basisvorming verplicht te stellen.

De Kleio-redactie krijgt inderdaad steeds dikkere infomappen van musea toegestuurd. We gaan daarom regelmatig musea of tentoonstellingen bezoeken en het educatieve onderdeel bekijken en beoordelen. Wat kun je met dit materiaal, is het geschikt voor de doelgroep?

Een nieuwe rubriek moet dit worden, zoiets als Kleioskoop. Iedereen die een bijdrage wil leveren is van harte welkom.

Gaat U al jaren met een bepaalde klas naar een bepaald museum, of volgt U regelmatig een bepaalde rondleiding, of heeft U net een bepaalde tentoonstelling (die nog enige tijd te zien is) gezien, schrijf erover en stuur het ons toe.

Kastelen

'De voorbereiding van een bezoek aan een kasteel hoeft echt niet alleen in de geschiedenisles plaats te vinden..', staat er ook nog in Uitleg.

Bijna tegelijkertijd met het verschijnen van de Uitleg-afleveringen vallen persberichten van het Limburgs Museum op de deurmat. Daarin wordt in wervende bewoordingen

melding gemaakt van de tentoonstelling 'Middeleeuwse kastelen in Limburg', die tot 2 februari 1997 in Venlo te zien is.

Op 1 mei 1999 zal de opening plaatsvinden van de nieuwbouw van het Limburgs Museum. Men heeft grote plannen in Venlo. Met de bovengenoemde tentoonstelling wil de museumleiding vooruit lopen op de toekomst, laten zien wat we over een aantal jaren verwachten kunnen: *'De overrompelende tentoonstelling is een pilotproject voor de toekomstige inrichting. Een proeftuin waarin moderne inzichten over informatie-overdracht en museumcommunicatie zijn verwerkt'.*

En als je dan even later in een van de persberichten leest: *'Verrassend, spannend, amusant en interessant zijn trefwoorden die alle van toepassing zijn. Het is een laagdrempelige expositie geworden die buitengewoon geschikt is voor ouders met kinderen',* en *'De belangrijkste doelgroep die de initiatiefnemers voor ogen stond, is de jeugd tussen de acht en de veertien jaar'*, dan weet je het zeker, hier ga ik met mijn dochter en haar vriendin (beide behorend tot de doelgroep) naar toe.

Dat kan overigens prima met de trein want het museum ligt op loopafstand van het NS-station (ongeveer 10 minuten).

Edutainment

Achterliggende gedachte van de expositie was om een serieus onderwerp met een mix van educatie en entertainment te presenteren. Je moet wat leren en 't moet ook onderhoudend zijn. 'Edutainment' heet dat in jargon.

Een museumzaal is tot een soort kasteel omgebouwd. Een smalle gang leidt je langs de eerste attracties (een video en koptelefoons in de vorm van helmen) en de eerste vitrines. Een van de opvallendste is die met het skelet van een 16e eeuwse hond uit kasteel Scha- loen. Via een nagebouwd keukentje kom je in een grotere zaal met onder andere een

kleio

nummer 7/96
pagina's 28 en 29

kastelenlandschap op schaal. Via een trap kun je ook naar boven waar een replica van de grafzerk van hertog Walram III van Limburg (gestorven in 1226) is geplaatst.

Afwisseling

Een van de uitgangspunten van de tentoonstelling is dat kinderen niet alleen maar moeten kijken naar voorwerpen, maar dat er juist veel afwisseling is: een koptelefoon in de vorm van een helm opzetten bijvoorbeeld en dan luisteren naar oude verhalen over kastelen. Kijken naar een video en horen wat voor ideeën mensen tegenwoordig hebben over kastelen. Ruiken aan kruiden en raden wat het is. Uiteraard wordt ook de computer gebruikt: in dit geval om het verhaal over de varkenshoeder door te bladeren. Fascinerend is het nagebouwde Limburgse kastelenlandschap op schaal, waarbij onder andere het kasteel van Valkenburg te zien is tijdens een belegering door de troepen van Luik in 1465. Het gegil van angstige mensen en het afschieten van kanonnen komt levensecht over.

Andere maquettes laten de bouwkundige ontwikkeling van een kasteel zien. De maquette van het Hertogenhof in Venlo, gebouwd op basis van de vondst van een gedetailleerde plattegrond, is indrukwekkend. Een levensgroot paard met ridder doet het altijd wel, net als de nagebouwde blijde waarmee allerlei rotzooi over de kasteelmuur geslingerd kon worden.

Doelgroep

De kinderen worden langs deze tentoonstelling geleid met behulp van de *Speurtocht Zoek de geheime uitgang* (voor kinderen van 8 tot 12 jaar) (f2,-). Die speurtocht is volgens het bekende principe opgezet: goed kijken, een woord invullen en op het einde een rebus oplossen. Als de kinderen de rebus opgelost hebben, weten ze waar ze de geheime uitgang van de tot kasteel omgebouwde mu-

zoek de geheime uitgang

Over ridders in de Middeleeuwen hebben we allemaal wel eens spannende verhalen gelezen. Maar hoe zag het dagelijkse leven op en rond een Limburgs kasteel er uit in de Middeleeuwen?

speurtocht MIDDELEEUWSE KASTELLEN IN LIMBURG 1 zoek de geheime uitgang

Dat kun je nu ontdekken in het **Limburgs Museum**.

Dit kasteel is heel spannend, want er is een geheime uitgang! Die gaan we zoeken! We wensen je een prettig verblijf op het kasteel, voordat je vlucht door de geheime uitgang van de tentoonstelling.

We beginnen bij het begin en volgen de opschriften van de speciale **kinderverhaallijn**, herkenbaar aan de borden met net zo'n kanteelrand als deze speurtocht.

Hoe vind je de geheime uitgang?

- Je vult de antwoorden in. In elk vakje één letter.
- De ij moet ook in één vakje staan.
- De letter in dit ☐ vakje, vul je in aan het einde van de speurtocht.
- Je doet dit op het aparte vel papier, de rebus.

seumvleugel moeten zoeken.

De kinderen vonden het prachtig. De speurtocht duurde ruim een uur en volgde gelukkig de verschillende vitrines, tekeningen en attracties vrij nauwgezet. Goed lezen was meestal wel nodig om de oplossing te vinden. Soms echter helemaal niet: het vriendinnetje rook al van grote afstand welk kruid er ingevuld moest worden.

De nadruk ligt vooral op het leven op een kasteel. Hoe leefden mensen op een kasteel, waar leefden ze van, hoe zag de omgeving er uit?

Lesmateriaal

Voor leerlingen uit de midden- en bovenbouw van het basisonderwijs (de groepen 5-8) zijn museumlessen ontwikkeld. De lessen zijn zo opgezet dat op school kernbegrippen als kasteel en Middeleeuwen worden uitgelegd. Wat verstaan we onder kastelen, wanneer waren er kastelen en waar lagen de kastelen in Limburg.

Tevens worden de kinderen in 9 groepen verdeeld, die ieder een Middeleeuwse rol spelen, bijvoorbeeld lid van de hertogelijke familie, boer of koopman. Na een inleiding in

Rolverdeling Leerlingen

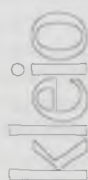
Hoofdgroepen	Afzonderlijke rollen	Aantal leerlingen per rol		
Hertogelijke familie	hertog - hertogin	4	3	2
	prins - prinses			
Hofhouding	rentmeester - kamerling	5	3	2
	wijnschenker - kookmaagd			
	jager			
Wacht:	2 wachters - 1 heraut	4	3	2
Ridders				
<i>Valkenburg/Brabants</i>	2 ridders - 2 schildknappen	4	3	2
Ridders				
<i>Venlo/Gelders</i>	2 ridders - 2 schildknappen	4	3	2
Ambachtslieden	metselaar - timmerman			
	opperknecht - smid	4	3	2
Kooplieden	lakenhandelaar - geldwisselaar	4	3	2
	groentehandelaar - vishandelaar			
Boeren	boer - boerin	4	3	2
	koemaagd - melkjongen			
Herders/hoeder	2 schaapherders	3	3	-
	1 varkenshoeder			
Totaal		36 rollen	24 rollen	16 rollen

Educatieve leiding vanuit het museum

Drost	begeleider uit het museum
Schout	gastheer
	suppoost
Scholtis	gastvrouw
	suppoost

Begeleidende leerkrachten of ouders vanuit school

Abt	leerkracht
Kloosterlingen	ouders begeleiders

nummer 7/96
pagina's 30 en 31

het museum verkleden de leerlingen zich en worden middeleeuwen, die vervolgens een klein rollenspel en een speurtocht doen. Deze speurtochten zijn iets korter en minder intensief dan de bovengenoemde speurtocht.

Voor de groepen 3 en 4 van de basisschool en de brugklas van het Voortgezet Onderwijs verschijnen in september lessen.

Catalogus

Bij de tentoonstelling hoort een boek met dezelfde titel. Daarin zijn dertien, meestal niet al te lange, artikelen opgenomen, die in vijf categorieën zijn onderverdeeld. Het zal degenen die de tentoonstelling gezien heeft niet verbazen dat dat: 'Recente beeldvorming', 'Het kastelenlandschap', 'Het kasteel en de samenleving', 'De economie van het kasteel' en 'Kasteel en cultuur' zijn.

De artikelen zijn geschreven door deskundigen, maar niet te lang zoals gezegd en meestal vlot te lezen. Bovenbouw Havo/Vwo-leerlingen kunnen dit boek uitstekend voor werkstukken gebruiken. Het is geïllustreerd, voorzien van een register en een uitgebreide literaturopgave, kost f44,50 en heeft 224 bladzijden.

Samenvattend

Mijn dochter en haar vriendin vonden het een leuke tentoonstelling. Het is aardig gelukt om kinderen eens iets anders te laten doen dan alleen maar vitrines kijken, hoewel dat nog best veel moet gebeuren. Dat kan echter niet anders. Ze hadden zich niet alleen prima vermaakt, met name met de geheime uitgang, maar ook nog wel iets opgestoken. 'Edutainment' dus.

Ik ben benieuwd hoe de ervaringen met de museumlessen zijn. Ik vraag me af of de leerlingen na de lessen en het bezoek inderdaad '... enigszins kunnen aanvoelen dat een vast rolpatroon in het dagelijkse leven belangrijke gevolgen voor je persoonlijke geschiedenis heeft', zoals één van de doelstellingen luidt. Persoonlijk zou ik al tevreden zijn als de leerlingen na afloop zeiden graag weer eens naar een museum te gaan.

Het ronkende taalgebruik van de persberichten mag wat mij betreft achterwege blijven, maar misschien werd ik daardoor juist aangetrokken. En dan heeft de educatieve dienst van dit museum haar zin gekregen.

Noten

1. Janneke Visser, 'Museumbezoek is voor school meer dan een dagje uit', *Uitleg* 6, 21 februari 1996, p. 21-23 en Alette Warringa, 'School en museum: relatie met nog onverkende mogelijkheden', *Uitleg* 12, 24 april 1996, p. 38 + 39.
2. Arja van Veldhuizen, 'Bekijk het! De basisvorming inspiratiebron voor project rondom voorwerpen', in *Kleio* 37e jaargang, nr.6 augustus 1996, p. 4-7.